

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
BANJA LUKA
72 0 P 048411 17 Rev
Banja Luka, 22.02.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Stake Gojković, kao predsjednika vijeća, Darka Osmića i Senada Tice kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja I.B. i I.J. iz N., BJR Makedonija, zastupani po punomoćniku Š.M. advokatu iz G., protiv tužene Republike Srpske, zastupana po Pravobranilaštvu Republike Srpske kao zastupniku po zakonu, radi naknade štete, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci 72 0 P 048411 17 Gž 2 od 11.7.2017. godine, na sjednici održanoj dana 22.02.2018. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Gradišci 72 0 P 048411 16 P 2 od 20.10.2016. godine obavezana je tužena da na ime naknade štete isplati tužiocima iznos od 39.123,60 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 18.10.2004. pa do isplate, kao i da im nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 17.675 KM sa kamatom od presuđenja do isplate, sve u roku od 30 dana. Izrekom prvostepene presude odbijen je, kako stoji u izreci te presude „...prijedlog tužene za povlačenje tužbe u ovoj pravnoj stvari“.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci 72 0 P 048411 17 Gž 2 od 11.7.2017. godine žalba tužene je uvažena i prvostepena presuda preinačena tako da je odbijen u cijelosti tužbeni zahtjev tužitelja kojim su tražili da se obaveže tužena da im na ime naknade štete isplati iznos od 39.123,60 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 18.10.2004. pa do isplate te da im nadoknadi troškove prvostepenog parničnog postupka u iznosu od 17.675 KM sa kamatom od presuđenja do isplate.

Odbijen je u cijelosti zahtjev tužitelja za naknadu troškova žalbenog postupka.

Djelimično je usvojen zahtjev tužene za naknadu troškova postupka pa su obavezani tužitelji da na jednake dijelove nadoknade tuženoj troškove parničnog postupka u ukupnom iznosu od 7.895 KM u roku od 30 dana od dana dostavljanja

presude tužiteljima, dok je u preostalom dijelu preko dosuđenog iznosa odbijen zahtjev tužene za naknadu troškova postupka.

Blagovremenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužitelj zbog povrede prava na pravično suđenje i povrede prava na imovinu iz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i pogrešne primjene materijalnog prava, uz prijedlog da se revizija usvoji i pobijana presuda preinači tako da se žalba tužene izjavljena protiv prvostepene presude odbije i prvostepena presuda potvrdi.

U odgovoru na reviziju tužena strana pobija sve navode revizije i predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet odlučivanja u ovom parničnom postupku je zahtjev tužitelja za naknadu štete koju su pretrpjeli za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, a koja šteta je nastala miniranjem porodične kuće u G., koja je bila u suvlasništvu tužitelja.

Raspravljajući o ovako postavljenom tužbenom zahtjevu, prvostepeni sud je utvrdio: da su tužitelji bili suvlasnici sa po ½ dijela porodične kuće u G. izgrađene na parceli k.č. 885/1 upisane u pl. 2413 k.o. G. G.; da je neutvrđenog datuma u avgustu 1993. godine predmetna kuća minirana od strane nepoznatih lica i srušena do temelja; da su tužitelji u toku 1993. godine napustili G. i odselili u BJR M.; da nadležna stanica policije u G. ne raspolaže nikakvim podacima o rušenju kuće tužitelja; da su tužitelji podnijeli prijedlog za povrat imovine ministarstvu dana 24.8.1999. godine; da je ministarstvo donijelo rješenje o vraćanju imovine pod brojem 05-050-11-2089 od 24.9.1999. godine; da je tim rješenjem konstatovano da je kuća porušena; da je vrijednost porušene kuće u vrijeme rušenja iznosila 39.123,60 KM i da je tužba u ovoj pravnoj stvari podnesena dana 16.4.2003. godine.

Imajući u vidu ovako utvrđeno činjenično stanje, prvostepeni sud je našao da je tužena odgovorna za nastalu štetu tužiteljima temeljem odredbe člana 154. i člana 172. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85 i 57/89, te "Službeni glasnik Republike Srpske" broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO), pa je sudio tako da je u cjelosti udovoljio tužbenom zahtjevu tužitelja.

Odlučujući o prigovoru zastarjelosti potraživanja naknade štete koju je tužena strana isticala od odgovora na tužbu, prvostepeni sud pravilno nalazi da je rok zastarjelosti počeo teći 19.6.1996. godine (ukidanje stanja rata i stanja neposredne ratne opasnosti od strane Narodne skupštine Republike Srpske), ali da je taj rok prekinut u smislu odredbe člana 388. ZOO podnošenjem zahtjeva od strane tužitelja za povrat imovine nadležnom organu. Prvostepeni sud nalazi da su tužitelji saznali za štetu danom donošenja rješenja nadležnog ministarstva o povratu imovine 24.9.1999. godine, od kog dana je rok zastarjelosti počeo ponovo teći, ali da do dana podnošenja tužbe 16.4.2003. godine nisu protekli rokovi zastarjelosti potraživanja naknade štete iz odredbe člana 376. ZOO, pa je prigovor zastarjelosti odbio.

Odlučujući o žalbi tužene izjavljenoj protiv prvostepene presude, drugostepeni sud je prihvatio činjenično utvrđenje, ali ne i pravno shvatanje prvostepenog suda u pogledu zastarjelosti potraživanja tužitelja. U tom pogledu, drugostepeni sud nalazi da je od dana donošenja rješenja o povratu imovine od strane nadležnog ministarstva,

kada su tužitelji saznali za nastalu štetu - 24.9.1999. godine, do dana podnošenja tužbe 16.4.2003. godine protekao subjektivni rok zastarjelosti potraživanja naknade štete od tri godine iz odredbe člana 376. stav 1. ZOO, čime se ugasilo pravo tužitelja da sudskim putem zahtijevaju naknadu štete, pa je uvažavajući žalbu tužene prvostepenu presudu preinačio tako da je tužbeni zahtjev u cjelosti odbio.

Odluka drugostepenog suda je na zakonu zasnovana.

Prema stanju spisa, nije sporno da su tužitelji pretrpjeli štetu miniranjem kuće u avgustu 1993. godine, što znači u vrijeme trajanja rata i stanja neposredne ratne opasnosti u Republici Srpskoj. U takvoj situaciji, pravilno sudovi nalaze da su rokovi zastarjelosti naknade štete počeli teći od 19.6.1996. godine kao dana kada je odlukom Narodne skupštine Republike Srpske ukinuto ratno stanje i stanje neposredne ratne opasnosti. Pravilan je i zaključak sudova da su, uz pretpostavku da tužitelji nisu znali za nastalu štetu, rokovi zastarjelosti prekinuti podnošenjem zahtjeva nadležnom ministarstvu za povrat imovine dana 24.8.1999. godine. O navedenom zahtjevu nadležno ministarstvo donijelo je rješenje dana 24.9.1999. godine kojim se tužiteljima vraća imovina, ali uz konstataciju u izreci rješenja da je predmetna imovina porušena i da će preostala imovina biti vraćena dana 24.12.1999. godine. U ovakvoj situaciji, prekinuti rok zastarjelosti je u smislu odredbe člana 392. stav 3. ZOO ponovo počeo teći danom donošenja rješenja o povratu imovine dana 24.9.1999. godine, koji dan se smatra danom saznanja tužitelja za nastalu štetu, što prihvataju i revidenti. Ovo znači da je krajnji rok za podnošenje tužbe, kako bi se ponovo prekinuo subjektivni rok zastarjelosti bio 24.9.2002. godine, a nedvojbeno je da je tužba podnesena 16.4.2003. godine, što znači izvan roka zastarjelosti od tri godine od dana saznanja za štetu iz odredbe člana 376. stav 1. ZOO. Zbog navedenog, pravilno je drugostepeni sud postupio kad je uvažavajući žalbu tužene odbio tužbeni zahtjev tužitelja.

U ovakvoj situaciji, bez ikakvog uticaja na pravilnost odluke drugostepenog suda je isticanje tuženih nesporne činjenice pasivnog ponašanja nadležnih organa u vrijeme nastanka predmetne štete, a u pogledu otkrivanja počinioca štete.

U vrijeme ratnih razaranja u Bosni i Hercegovini u periodu od 1992. godine do 1995. godine, svakodnevno je na desetine stambenih, poslovnih i drugih objekata porušeno ili devastirano. U takvim okolnostima i imajući u vidu razmjere uništenja ili oštećenja imovine građana Bosne i Hercegovine, bilo bi iluzorno očekivati od nadležnih organa da ispituju rušenje svakog objekta po službenoj dužnosti. Upravo su te specifične okolnosti zahtjevale od oštećenih lica, a koja su imala saznanja da je rušenje ili devastiranje njihove imovine posljedica krivičnog djela, što u konkretnom to nesumnjivo jeste, ukažu nadležnim organima na te okolnosti i time ih iniciraju da istraže sporni slučaj. Dakle, oštećena lica imala su obavezu da svojim aktivnim radnjama zahtijevaju od nadležnih organa preduzimanje radnji na otkrivanju izvršioca koji su oštetili njihovu imovinu, i ta njihova djelatnost nije isključena samom činjenicom da se te radnje preduzimaju po službenoj dužnosti, upravo iz razloga velikog broja uništenja ili oštećenja imovine u ratnom periodu.

Utvrđenje postojanja uzročne veze između propusta organa tužene i njihove pozitivne obaveze postupanja na otkrivanju izvršioca djela, zavisi od specifičnih okolnosti karakterističnih za svaki predmet posebno. Po ocjeni revizionog suda,

cijeneći napred utvrđene činjenice i izvedene dokaze, te specifične okolnosti koje bi vodile odgovornosti tužene za naknadu štete u ovom sporu ne postoje.

Na području Opštine G. u ratnom periodu miniran je veći broj objekata i policija objektivno nije mogla zaštititi imovinu svakog građanina posebno, niti u datim okolnostima efektivno, dosljedno i kontinuirano preduzimati radnje na otkrivanju izvršioca takvog krivičnog djela.

Zato su i po shvatanju ovog suda tužitelji trebali imati aktivniju ulogu u iniciranju nadležnih organa da preduzimaju nužne radnje u pogledu eventualnog otkrivanja počinioca krivičnog djela. To su mogli tražiti odmah poslije 19.6.1996. godine, a svakako su u tom pogledu mogli biti aktivniji nakon što im je imovina vraćena u posjed po rješenju od 24.9.1999. godine.

Bez značaja za odluku u ovom predmetu je tvrdnja revizije da od dana donošenja rješenja o povratu imovine do dana donošenja tužbe nije protekao objektivni rok zastarjelosti potraživanja naknade štete od pet godina iz odredbe člana 376. stav 2. ZOO. Naime, pri situaciji protoka subjektivnog roka iz odredbe člana 376. stav 1. ZOO od tri godine, bez ikakvog uticaja na odluku o prigovoru zastarjelosti je eventualna činjenica da do dana podnošenja tužbe nije protekao i objektivni rok zastarjelosti potraživanja naknade štete od pet godina iz odredbe člana 376. stav 2. ZOO.

Neosnovano se revizijom prigovara i da je u pogledu roka zastarjelosti trebalo primijeniti odredbu člana 377. ZOO, pri čemu revident smatra da je šteta za tužitelje nastala kao posljedica izvršenja krivičnog djela ratnog zločina.

Odredba člana 377. ZOO, propisuje: "Kada je šteta prouzrokovana krivičnim djelom, a za krivično gonjenje je predviđen duži rok zastarjelosti, zahtjev za naknadu štete prema odgovornom licu zastarjeva kada istekne vrijeme određeno za zastarjelost krivičnog gonjenja".

Saglasno sadržaju ove zakonske odredbe tvrdnja tužitelja o njenoj primjeni kod računanja roka zastarjelosti potraživanja, bila bi osnovana samo u slučaju da je zahtjev za naknadu štete upravljen protiv izvršioca krivičnog djela i da je to lice pravosnažnom presudom oglašeno krivim za krivično djelo koje je u uzročnoj vezi sa nastalom štetom.

U konkretnom slučaju ne postoji pravosnažna osuđujuća presuda krivičnog suda (za koju bi sud u parničnom postupku bio vezan, u smislu odredbe člana 12. stav 3. Zakona o parničnom postupku, „Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP), domaćeg ili međunarodnog, kojom je utvrđeno da je određeni izvršilac počinio neko od krivičnih djela za koje ne nastupa zastara krivičnog gonjenja, a čijim izvršenjem je tužitelj pretrpio štetu.

Odredbe Ustava Bosne i Hercegovine, Ustava Republike Srpske, a ni Evropske Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, ne isključuju primjenu zakonskih odredbi, u konkretnom slučaju odredbi ZOO, koje propisuju rokove i uslove za zaštitu prava na naknadu štete. Zakonska ograničenja u ostvarivanju ovih prava, pa i određivanje vremenskih okvira – rokova za realizaciju naknade štete, kao u ovom slučaju, su opravdana zbog pravne sigurnosti i funkcionisanja pravnog sistema.

Naprijed navedeno ukazuje da je tužitelj svojim pasivnim držanjem kroz zakonom propisani vremenski period, izgubio mogućnost da sudskim putem ishodi naknadu pretrpljene štete i pod uslovom da je tužena odgovorna za njen nastanak.

Prema navedenom, pobijana presuda nema nedostataka na koje se ukazuje revizijom, niti onih na koje sud pazi po službenoj dužnosti, pa je o reviziji tužitelja odlučeno kao u izreci temeljem odredbe člana 248. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13).

Predsjednik vijeća
Staka Gojković

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić